

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

підготовки бакалавра

Луцьк – 2026

Силабус освітнього компонента «СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА»
підготовки бакалавра

Розробник: Борисюк О. В, доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук,
доцент

Погоджено:

Гарант ОПШ
Митна справа та фінанси ЗЕД

Наталія ТКАЧУК

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри фінансів
протокол № 7 від 12 січня 2026 р.

Завідувачка кафедри:

Олена СТАЩУК

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	D Бізнес, адміністрування та право D 2 Фінанси, банківська справа та страхування та фондовий ринок Митна справа та фінанси зовнішньоекономічної діяльності Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Вибірковий
Кількість годин / кредитів <u>150</u> / <u>5</u>		Рік навчання 2
ІНДЗ:є		Семестр 3
Мова навчання		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Консультації 10 год.
		Самостійна робота 110 год.
	Форма контролю: залік	
		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові: Борисюк Олена Володимирівна

Науковий ступінь: кандидат економічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри фінансів

Контактна інформація: 095-58-73-507, borisjuk.lena@vnu.edu.ua.

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Соціально-економічна безпека» складено з урахуванням можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня та допомагає студентам сформулювати сукупність теоретико-методологічних та прикладних знань з питань дослідження стану соціально-економічної безпеки держави.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою вивчення освітнього компонента «Соціально-економічна безпека» є формування у студентів комплексного розуміння закономірностей, складових та загроз соціально-економічної безпеки особи, суспільства, держави.

Завдання освітнього компонента:

- вивчити нормативно-правове забезпечення соціально-економічної безпеки;
- обґрунтувати та забезпечити розуміння студентами теоретико-методологічних основ процесів формування та гарантування соціально-економічної безпеки;
- розкрити місце і роль соціально-економічної безпеки в контексті формування сучасної соціально орієнтованої ринкової економіки;
- показати специфіку загроз соціально-економічної безпеки в умовах цифровізації економіки України;
- проаналізувати та засвоїти найперспективніші тенденції і напрями гарантування соціально-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівнях;
- сформулювати знання та навички аналітичної оцінки соціально-економічної безпеки як специфічного ресурсу і результату функціонування економіки.

3. Soft skills.

Критичне та логічне мислення, вміння знаходити, працювати та інтерпретувати інформацію, саморозвиток, вміння вирішувати проблеми, формування власного погляду на інформацію, критичного ставлення до неї.

4. Структура освітнього компонента

Назви тем	Усього	Лекції	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю*/ Бали**
Тема 1. Сутність та складові соціально-економічної безпеки	30	2	4	22	2	ДС,Т, РЗ / К 10 балів
Тема 2. Загрози та індикатори соціально-економічної безпеки	30	2	4	22	2	ДС, Т, РЗ / К 20 балів
Тема 3. Фінансова складова соціально-економічної безпеки: сутність та основні загрози	30	2	4	22	2	ДС,Т, РЗ / К 20 балів
Тема 4. Соціальна безпека: сутність та основні індикатори.	30	2	4	22	2	ДС,Т, РЗ / К 20 балів
Тема 5. Моніторинг і діагностика стану соціально-економічної безпеки.	30	2	4	22	2	ДС,Т, РЗ / К 20 балів
Індивідуальне науково-дослідне завдання						10 балів
Всього годин/балів	150	10	20	110	10	100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, Т – тести, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота з освітнього компонента «Соціально-економічна безпека» передбачає: підготовку до практичних (семінарських) занять з опрацюванням лекційного матеріалу, нормативно-правових документів та додатково рекомендованої літератури; виконання домашніх завдань з використанням відповідного навчально-методичного забезпечення; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; виконання індивідуальних завдань та завдань дослідницького характеру тощо.

Контроль самостійної роботи студентів здійснюється на практичних (семінарських) заняттях у формі поточного контролю та перевірки якості виконання домашніх завдань. Питання, які виносяться на самостійне опрацювання, включаються у тестові завдання при контрольному опитуванні з відповідної теми, а тому повинні опрацьовуватись студентом своєчасно.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється в межах поточного оцінювання на практичних заняттях, підсумкового контролю на модульних контрольних роботах та заліку.

Питання і завдання для самостійної роботи, теми ІНДЗ та рекомендації щодо їх виконання містяться електронному курсі у веб-середовищі системи управління навчанням Moodle: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1034>.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені з об’єктивних причин заняття (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка консультацій викладача. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню поточних завдань.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Навчання також може відбуватись в онлайн формі з використанням програми Zoom, Teams office 365, Moodle за погодженням із керівником курсу. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Недопустиме користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням.

Максимальна кількість балів за поточний контроль з ОК «Соціально-економічна безпека» – 100 балів. Результати поточного контролю знань здобувачів освіти вносяться до електронного журналу успішності і сумуються під час виставлення підсумкового бала з освітнього компонента.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування (в тому числа з використанням мобільних гаджетів), втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату, що регламентовано Положенням ВНУ ім. Лесі Українки «Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки» (<https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/Polozhennya-pro-plagiat-gruden-24.pdf>). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущення лекційних та практичних занять дозволяється лише за наявності об'єктивної причини (наприклад, хвороба (довідка від сімейного лікаря), навчання за програмою подвійного диплома, працевлаштування за фахом (довідка з місця роботи)). У такому випадку навчання може відбуватися за індивідуальним графіком з використанням можливостей електронних курсів на платформі Office 365 та/або Moodle за погодженням із викладачем. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються з нижчою оцінкою. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової оцінки не дозволяється. Заборгованість за поточним оцінюванням повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до заліку. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з поточного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії. У день складання заліку за основною сесією здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

Повторне складання заліку з ОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в ВНУ імені Лесі Українки шляхом їх валідації (2024_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Перезарахування результатів навчання, одержаних у формальній, неформальній та інформальній освіті, розповсюджується на обов'язкові та вибіркові ОК.

Визнання результатів навчання шляхом перезарахування кредитів та результатів навчання з освітнім компонентом, отриманих у формальній освіті, здійснюється на підставі академічної

довідки, залікової книжки здобувача освіти, додатка до диплому про попередню освіту. Визнання результатів навчання, отриманих у формальній освіті, можливе: під час переведення здобувача освіти з іншого закладу вищої освіти; під час поновлення здобувача освіти на навчання до ВНУ імені Лесі Українки; за результатами навчання в рамках програм академічної мобільності, програм «Подвійний диплом»; за результатами вступу на перший (бакалаврський) рівень на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»; за результатами навчання, здобутими за дуальною формою освіти; під час навчання здобувача освіти у двох і більше закладах освіти або на двох ОП.

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ОК за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилення тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання. Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але не пізніше 1 грудня та 1 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів. За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, спортивних змаганнях, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Додаткові (бонусні) бали, які за тематикою відповідають освітньому компоненту, зараховуються за такі види робіт:

- опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів;
- публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали;
- підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів;
- перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 15 балів;
- подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.
- участь в Global Money Week – до 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою. Формою підсумкового контролю з ОК «Соціально-економічна безпека» є семестровий залік, який виставляється за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом.

Якщо студент успішно виконав усі запропоновані викладачем завдання й отримав остаточну оцінку не меншу, ніж 60 балів, підсумкову оцінку він може отримати без складання заліку. Така оцінка виставляється в день проведення заліку. У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості із заліку – 100 балів.

Питання на залік

1. Поняття та сутність соціально-економічної безпеки.
2. Мета та завдання соціально-економічної безпеки.
3. Суб'єкти та об'єкти соціально-економічної безпеки.
4. Класифікація загроз соціально-економічній безпеці.
5. Індикатори та критерії оцінки соціально-економічної безпеки.
6. Роль держави у забезпеченні соціально-економічної безпеки.
7. Концепція сталого розвитку та її зв'язок із соціально-економічною безпекою.
8. Економічна безпека та соціальна безпека: відмінності та взаємозв'язки.
9. Система національної безпеки України: місце соціально-економічної складової.
10. Методи дослідження соціально-економічної безпеки.
11. Соціальна безпека: сутність та основні індикатори.
12. Демографічна безпека та її значення для держави.
13. Ринок праці та зайнятість як фактори соціальної безпеки.
14. Соціальні стандарти та рівень життя населення.
15. Пенсійна система і соціальне забезпечення як елементи соціальної безпеки.
16. Освіта та охорона здоров'я у системі соціальної безпеки.
17. Проблеми бідності та соціальної нерівності.
18. Вплив міграційних процесів на соціально-економічну безпеку.
19. Інформаційна безпека у соціально-економічному вимірі.
20. Людський капітал та його роль у забезпеченні соціально-економічної безпеки.
21. Економічна безпека держави: сутність та структура.
22. Фінансова безпека: поняття, критерії та методи оцінки.
23. Податкова безпека: сутність та напрями забезпечення.
24. Інвестиційна безпека та інвестиційний клімат.
25. Валютна та грошово-кредитна безпека.
26. Енергетична безпека: сутність, показники та загрози.
27. Продовольча безпека як складова економічної безпеки.
28. Виробнича безпека та промисловий потенціал.
29. Зовнішньоекономічна безпека та інтеграційні процеси.
30. Інноваційна та технологічна безпека.
31. Система управління соціально-економічною безпекою.
32. Механізми державного регулювання соціально-економічної безпеки.
33. Моніторинг і діагностика стану соціально-економічної безпеки.
34. Методи прогнозування соціально-економічних загроз.
35. Роль стратегічного планування у забезпеченні безпеки.
36. Програмно-цільовий метод у політиці безпеки.
37. Сучасні виклики та загрози соціально-економічній безпеці України.
38. Європейський досвід забезпечення соціально-економічної безпеки.
39. Глобалізація і її вплив на соціально-економічну безпеку.
40. Роль міжнародних організацій (ООН, МВФ, Світовий банк) у сфері безпеки.
41. Методи оцінки рівня соціально-економічної безпеки на підприємстві.
42. Соціально-економічна безпека регіону: фактори та механізми.
43. Корупція та тіньова економіка як загроза безпеці.
44. Інформаційні технології у забезпеченні соціально-економічної безпеки.
45. Шляхи підвищення рівня соціально-економічної безпеки України.

Шкала оцінювання

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді заліку здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у шкалу ECTS та лінгвістичну оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перекладання)

Критерії оцінювання результатів навчання:

60-100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені силабусом, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

0-59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Борисюк О.В. Соціоекологічно-економічна безпека держави. Концептуальні основи соціоекологічно-економічної безпеки: колективна монографія / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С. 59-68.
2. Борисюк О.В. Структура соціоекологічно-економічної безпеки держави. Концептуальні основи соціоекологічно-економічної безпеки: колективна монографія / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С.182- 190.
- 2.Марченко О. М., Пушак Я. Я., Ревак І. О. Фінансова безпека держави : навч. посібник. Львів, 2020. 356 с.
3. Борисюк О.В. Економічна безпека держави. Концептуальні основи соціоекологічно-економічної безпеки: колективна монографія / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018.С.190-200.
4. Борисюк О.В. Національна модель соціоекологічно-економічної безпеки. Концептуальні основи соціоекологічно-економічної безпеки: колективна монографія / Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С.285-291.
5. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
6. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр#Text>.
7. Копитко М. І. Основи економічної безпеки : курс лекцій. Львів. ЛьвДУВС, 2024. 346 с.
8. Кузенко Т. Б. Фінансова безпека підприємства : навчальний посібник / укладачі Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.
9. Борисюк О.В., Дацюк-Томчук М.Б. Використання великих даних (Big Data) у страхуванні: оцінка ризиків, оптимізація страхових продуктів та забезпечення безпеки. *Економіка та суспільство*, (79). 2025. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6766/6707>.
10. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року». URL: <http://kyiv-heritage.com/sites/default/files/Стратег%20Економічн%20безп%20до%202025%20%28проект%29%202021-02.pdf>
11. Соціально-економічна безпека підприємництва: сучасний теоретичний дискурс : монографія / М-во освіти і науки України, ДонНУЕТ ; [С. В. Волошина, О. В. Роженко та ін. ; під заг. ред. О. Б. Чернеги]. Львів : Магнолія, 2025. 247 с.

12. Черчик Л. М. Основи економічної безпеки: курс лекцій / Лариса Миколаївна Черчик, Олена Володимирівна Борисюк, Олена Володимирівна Стащук. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2018. 93 с.

Допоміжна

1. Гриник, О., & Сисоєва, І. (2022). Економічна безпека України: соціальний аспект. *Економіка та суспільство*, (43). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-70>.

2. Карлін М.І., Стащук О.В., Борисюк О.В. Роль фінансів домогосподарств у функціонуванні фінансового ринку України: безпековий аспект. *Причорноморські економічні студії*. 90 (2024).с. 95-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.90-14>.

3. Карлін, М., Стащук, О., & Борисюк, О. (2021). Фінансові аспекти врахування нових економічних ризиків у діяльності підприємств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(39), 376–386. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v4i39.241330>.

4. Карлін М.І. Борисюк О.В. Звірко А. Проблеми і перспективи розвитку банківських установ на фінансовому ринку в контексті забезпечення фінансової безпеки. *Економічний часопис ВНУ імені Лесі Українки*. №1. 2024. С.88-96.

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-88-96>.

5. Крамчанінова М. Д. Глобалізація та безпека: економічні, соціальні та політичні аспекти. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 16-21.

6. Онофрійчук О. П. Теоретичні основи соціально-економічної безпеки / О. П. Онофрійчук, Н. В. Ліщук, Н. Я. Далюк, П. В. Бригідир, Д. І. Соколовський. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. №6 (24). С. 131 – 143.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

3. Національний банк України веб-сайт. URL: www.bank.gov.ua.

4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>.

6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>.

8. Rising to the challenge: M&A in Ukraine. URL: https://aequo.ua/content/news/files/aequo_ma_research_2017_1492069611_ua.pdf.